

In Ukraine only in art. 39 of the Constitution of Ukraine the right of citizens to peaceful demonstrations is established. This right of Ukrainian people that provides in Constitution is directly applicable, unconditional and does not require additional regulations. This right is provided, but the mechanism of its implementation in no way settled. Informing the local authorities about holding a peaceful assembly is regulated in Ukraine on the level of the Constitutional Court on 19 April 2001.

Key words: *peaceful demonstrations, spontaneous peaceful demonstrations, local authorities, realization of the right to peaceful demonstrations, responsibility.*

Стаття надійшла 23 жовтня 2015 р.

УДК 341.176(4):31.231.14

В. В. РОЖКО

РАДА ЄВРОПИ І ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Вивчено основні напрями діяльності й стратегії Ради Європи. Розкрито певні історичні етапи розвитку Ради Європи. Висвітлено її основні права, гарантії, механізми захисту, контроль над дотриманням зобов'язань.

Здійснено стислий огляд таких правових інструментів, як Конвенція, Європейська соціальна хартія і Рамкова конвенція.

Окреслено перелік прав, що гарантуються Конвенцією. Вказано на основні дії Ради Європи, які засновані на конвенціях і які не засновані на них. Перелічено права, що гарантуються Конвенцією, а також дії, які заборонені нею. Також розглянуто деякі принципи Рамкової конвенції. Перелічено основні права, які гарантуються Хартією, певний мінімум яких повинен забезпечуватися державами.

Ключові слова: *Рада Європи, Європейський Союз, рівність, справедливість, держава, демократія, стабільність, освіта, культура, робота, економіка, зобов'язання, свобода, право, захист, людина, Європейська соціальна хартія, Рамкова конвенція.*

Постановка проблеми. Сформувавшись більш шістдесят років тому зі згоди європейських країн, аби припинити братовбивчі війни, які спустошували континент, Рада Європи виконала життєво необхідне завдання. Тепер вона повинна у співпраці з Європейським Союзом і ОБСЄ забезпечити у всій Європі демократичну та економічну стабільність – основу ефективного захисту прав людини, спрямовувати нові держави на демократичний шлях розвитку і стежити за виконанням зобов'язань, взятих на себе країнами-членами під час вступу до організації.

Необхідність детального вивчення процесу взаємодії в галузі захисту прав людини та Ради Європи диктується офіційним внутрішньополітичним курсом України, спрямованим на формування правової держави і громадянського суспільства. Європейський досвід і обмежений міжнародний контроль можуть бути корисні у здійсненні відповідних сприятливих змін.

Стан дослідження. Тема захисту прав людини нині популярна, що обумовлено зовнішньополітичними пріоритетами України: прагненням співпрацювати з країнами Європи, відповідно розділяти європейські цінності, центральною із яких є повага прав людини. Значна кількість літератури присвячена загальним і спеціальним розділам європейського права, історії виникнення універсальних і регіональних європейських міжнародних організацій (ООН, ЄС, РЄ, НБСЕ/ОБСЕ), практичним аспектам співпраці з цими організаціями (наприклад, правилам звернення до Європейського суду з прав людини, європейського конкурентного права та ін.).

У вітчизняній правовій літературі приділяється багато уваги питанням взаємодії Ради Європи та Європейського Союзу в галузі забезпечення та захисту прав людини та основних свобод у контексті порівняння практики Суду справедливості Європейських Співтовариств та Європейського суду з прав людини, а також проблемі приєднання Європейського Союзу до Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., особливо після прийняття Протоколу № 14. Однак партнерство Ради Європи та Європейського Союзу не обмежується взаємодією в галузі прав і свобод людини, охоплюючи такі сфери, як забезпечення демократичної стабільності, право, освіта, культура, робота з молоддю та інші.

Мета статті – проаналізувати засадничі напрями діяльності й стратегії Ради Європи, окреслити перелік прав, гарантованих Рамковою конвенцією.

Виклад основних положень. Права людини, які є однією з основоположних демократичних цінностей, залишаються напрямом співпраці між Радою Європи та Європейським Союзом: «Кожний член Ради Європи обов'язково повинен визнати принципи верховенства права та здійснення прав людини і основних свобод всіма особами, які перебувають під його юрисдикцією» [1, ст. 3].

Члени Ради Європи підтверджують «свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкраще забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать» [2].

Діяльність Ради Європи спрямована на захист і дотримання прав людини. Маючи штаб-квартиру у Страсбурзі (Франції), Рада Європи формує єдину політику, спрямовану на вирішення проблем сучасного суспільства, що наявні в його країнах-членах.

Рада Європи – стара європейська політична організація, яка виникла в умовах розрухи, що панувала на континенті після завершення Другої світової війни. Рада Європи була утворена у травні 1949 року в Лондоні, чотири роки опісля створення Організації Об'єднаних Націй. Політична воля держав-засновниць Ради Європи (досягти єдності серед його країн-членів) була спрямована на реалізацію такої мети: «захист і втілення в життя ідеалів і принципів, що є їх загальним надбанням, і сприяння економічному і соціальному прогресу держав-членів Ради Європи» [3].

У Статуті Ради Європи закріплений принцип пошани прав людини і верховенства права. Це означає захист і дотримання принципу пошани людської гідності і свободи особи в межах неухильно міцніючої правової держави. Статут також передбачає, що ґрунтовні порушення прав людини, які можуть бути допущені державами-членами Ради Європи, дають підстави для припинення їх членства в Організації або виключення з неї.

Історичним етапом було прийняття 1948 року Загальної декларації прав людини, що проголошує універсальність і невід'ємність прав людини. Рада Європи, зі свого боку, продемонструвала прихильність принципам дотримання прав людини, прийнявши 1950 року Європейську конвенцію з прав людини (надалі – ЄКПЛ). Із тих пір її ратифікація стала обов'язковою умовою членства в Організації.

1961 р. була прийнята Європейська соціальна хартія [3], яка є договором, подібним до ЄКПЛ, у сфері економічних і соціальних прав.

Зі створенням Ради Європи її діяльність не втратила актуальності. Вона стала більш значущою у зв'язку з радикальними змінами, подіями в Центральній і Східній Європі в кінці 80-х років. Підтримати зусилля нових держав-членів і держав-кандидатів у члени в перехідний і в період становлення демократії – мета, яку обрала Рада Європи сьогодні. Як справді загальноєвропейська організація, 2001 року вона об'єднала 43 держави і залишається відкритою для нових членів, що відповідають критеріям демократичної держави.

У сфері дотримання прав людини договорна та інша діяльність Ради Європи охоплює: захист цивільних і політичних прав за допомогою механізму, передбаченого Європейською конвенцією з прав людини; захист соціальних і економічних прав на підставі механізму,

передбаченого Європейською соціальною хартією; захист осіб, що позбавляють свободи, шляхом регулярних відвідин місць позбавлення волі представниками Комітету з попередження тортур і нелюдяного або такого, що принижує гідність, звернення або покарання; захист прав національних меншин на підставі Рамкової конвенції із захисту національних меншин; досягнення рівності між чоловіками і жінками (Керівний комітет із рівності чоловіків і жінок); боротьбу з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і нетерпимістю; посилення гарантій свободи слова і вільного доступу до інформації, а також свободи обміну думками і поширення інформації через державні кордони.

Розглянемо дії Ради Європи, засновані на конвенціях. Конвенції, спрямовані на захист прав людини, є єдиним і взаємодоповнювальним юридичним арсеналом, який спирається на контрольні механізми. Новизною Європейської конвенції з прав людини, що стала основним досягненням Ради Європи, стала установа міжнародної системи захисту, що вперше дозволяє ефективно запровадження у життя прав людини. Згідно з Конвенцією, що набула чинності 1953 року, держави-учасники гарантують основні цивільні і політичні права, властиві правовій державі, не тільки своїм громадянам, але і всім особам, що «перебувають під їх юрисдикцією». Держави і окремі особи можуть погодитися зі скаргою до Суду, установленого Конвенцією. Конвенція не обов'язково повинна бути органічною частиною національних правових систем.

Отже, підтверджується теорія міжнародного права, згідно з якою права людини мають фундаментальний характер, що вищує їх над законодавством і правозастосувальною практикою суверенних держав.

Права, що гарантуються Конвенцією, такі [4]: на життя (стаття 2); на свободу і особисту недоторканість (стаття 5); на справедливий судовий розгляд (стаття 6); на пошану приватного і родинного життя, недоторканість житла і таємницю листування (стаття 8), яке може пов'язати з правом на шлюб і створення сім'ї (стаття 12); рівні права і відповідальність подружжя в шлюбі і після розлучення (стаття 5 Протоколу № 7); на свободу слова, зокрема на свободу преси (стаття 10); свободу зборів і об'єднань (стаття 11); безперешкодне користуватися своїм майном (стаття 1 Протоколу № 1); на освіту (стаття 2 Протоколу № 1); на вільні вибори (стаття 3 Протоколу № 1); свободу пересування і вибору місця проживання (стаття 2 Протоколу № 4).

Дії, які заборонені Конвенцією:

1. Тортури, тілесні покарання і нелюдяна або така, що принижує гідність, поведінка (стаття 3).

2. Рабство, підневільний стан і примусова праця (статті 4).
3. Дискримінація в правах і свободах, гарантованих Конвенцією (стаття 14).
4. Висилання державою своїх громадян або позбавлення їх права на в'їзд до цієї держави, а також колективне висилання іноземців (статті 3 і 4 Протоколу № 4).

5. Надаються також процедурні гарантії іноземцям, що опинилися під загрозою висилання (стаття 1 Протоколу № 7).

Наведемо деякі приклади дій, розпочатих державами на виконання рішень Європейського суду з прав людини:

1. *Австрія* змінила важливі розділи Кримінально-процесуального кодексу, що стосуються порядку поводження з позбавленими свободи особами, що містяться в медичних установах, а також усю систему надання правової допомоги.

2. *Бельгія* внесла поправки до законодавства щодо бродяжництва і вжила заходів зі субсидування франкомовних шкіл у фламандській частині. Також змінила Цивільний кодекс з метою зрівняти в правах закордонроджених і народжених поза шлюбом дітей.

3. *Болгарія* провела важливу реформу кримінального процесу, в результаті якої були відмінені повноваження прокуратури з видання санкцій на висновок про взяття під варту.

4. *Португалія* поліпшила ефективність системи адміністративної юстиції, створивши новий суд вищої інстанції (Центральний адміністративний трибунал), що розглядає адміністративні і податкові спори, змінивши процедуру і збільшивши ресурси, виділені адміністративним судам.

5. *Румунія* розширила право на оскарження вирішень прокурорів у майнових питаннях.

6. *Сполучене Королівство* відмінило тілесні покарання в державних школах.

7. *Туреччина* скоротила максимальний термін попереднього ув'язнення, частковості в справах, що розглядаються судами Державної безпеки, а також увела нові гарантії для осіб під вартою у подібних справах.

8. *Україна* змінила Податковий та Сімейний кодекси, в подальшому планує змінити Кримінальний кодекс і Закон про судоустрій.

9. *Фінляндія* змінила закон про виконання рішень про опіку і про відвідини дітей.

10. *Франція* змінила процедуру дисциплінарного розгляду в професійних асоціаціях, зробивши її публічною. Податкове відомство було позбавлене переважного права при продажі майна. Також

був прийнятий закон, який регулює правила прослуховування телефонних розмов.

11. *Швейцарія* повністю переглянула організацію судочинства і кримінальний процес стосовно своєї федеральної армії, а також змінила Цивільний кодекс, що стосується висновку до виправних установ.

Конвенції – це правовий інструмент, який передбачає контрольний орган – Європейський суд з прав людини.

Суд не може діяти за власною ініціативою, а лише на підставі звернень приватних осіб, груп осіб або неурядових організацій (індивідуальна скарга), або на підставі звернення держави (міждержавна скарга).

Суд діє незалежно від судових органів держав-учасників Конвенції, щодо яких він не є судом вищої апеляційної інстанції. Він є судовим органом, що розглядає оспорювані позивачем права або правозастосовну практику виключно з погляду їх відповідності Конвенції. Суд визначає, чи виникло в цій справі порушення норм Конвенції. Держави зобов'язані виконувати рішення Суду. Означений механізм постійно удосконалюється, життєва сила Конвенції залежить від тлумачення Судом її норм.

Із часу набуття чинності Конвенції кількість країн, що беруть участь у ній, майже потроїлася. Щоб упоратися зі збільшеним у зв'язку з цим обсягом роботи, виникла необхідність скоротити як кількість тих, що перебувають на розгляді, справ, так і тривалість їх розгляду органами Конвенції. З метою спрощення доступу приватних осіб до механізму Конвенції і підтримки високого рівня захисту їх прав були проведені необхідні зміни. Відповідні реформи були введені додатковим протоколом до Конвенції – № 11, який набув чинності 01 листопада 1998 року.

У результаті змін, унесених до неї Протоколом № 11, Конвенція утверджує новий постійний Суд, замість раніше існуючих контрольних органів – Комісії і Суду. Відтепер право на індивідуальну скаргу до Суду стало автоматичним, а юрисдикція Суду – обов'язковою для всіх країн-учасниць Конвенції. Комітет міністрів Ради Європи зберігає свою функцію контролю за виконанням рішень Суду, але більш не уповноважений приймати рішення по суті окремих скарг на порушення норм Конвенції.

Держава, яка визнана порушником Конвенції, зобов'язана вжити необхідних заходів з усунення наслідків виявлених порушень. Якщо національне законодавство не передбачає можливості повного усунення наслідків порушення, Суд має право зобов'язати порушника виплатити стороні, що потерпіла, фінансову компенсацію.

Судова практика Європейського суду з прав людини має профілактичне значення, спонукаючи державну владу діяти в межах Конвенції, щоб уникнути можливих міжнародних санкцій.

Вважаючи, що цивільні й політичні права взаємопов'язані з економічними і соціальними правами і утворюють єдине зведення принципів, на яких повинні ґрунтуватися європейські демократії, Рада Європи прийняла 1961 року Європейську соціальну хартію.

Хартія і Додатковий протокол 1988 року гарантують низку основних прав, певний мінімум яких повинен забезпечуватися державами.

1. Умови праці: недискримінація в питаннях зайнятості, заборона примусової праці, право на об'єднання в профспілки, право на укладення колективних договорів, право на гідні умови праці і справедливу винагороду, інтеграція осіб з обмеженою працездатністю в трудову діяльність, право на професійну орієнтацію і професійну підготовку, заборона використання праці дітей у віці до 15 років і захист умов праці молоді у віці від 15 до 18 років, захист материнства, рівність умов і оплати праці мігрантам.

2. Соціальна згуртованість: право на охорону здоров'я, на соціальне страхування, медичне і соціальне забезпечення, право на отримання соціальних послуг, право дітей і молоді на захист від спричинення фізичного і морального збитку (зокрема заборона на використання дитячої праці), право сім'ї і її членів на правовий, соціальний і економічний захист, право мігрантів і їхніх сімей на захист і допомогу, право літніх людей на захист.

1996 року була прийнята Переглянута Європейська соціальна хартія, яка привела зміст першої Хартії у відповідність з радикальними соціальними змінами, подіями з моменту її ухвалення. Поступово замінюючи собою Хартію 1961 року, Переглянута Європейська соціальна хартія вводить права в таких нових сферах, як подальше встановлення рівності між чоловіками і жінками, право інвалідів на соціальну інтеграцію і особисту автономію, дотримання права дітей і молоді на соціальний, правовий і економічний захист, право на захист у випадку звільнення, право працівника на гідність, право працівників, що мають сімейні обов'язки, на рівні можливості і умови праці, право на захист від бідності і соціальної ізоляції, право на гідне житло, розширення меж заборони на дискримінацію. Доповіді про дотримання положень Хартії, що представляються урядами Європейському комітету з соціальних прав, слугують основою контрольного механізму, сформованого на засадах Протоколу 1991 року.

Додатковий протокол, що набув чинності в липні 1998 року, додає до процедури вивчення національних доповідей систему положень

з колективних скарг, що дозволяє певним профспілкам, організаціям працедавців і неурядовим організаціям подавати скарги на передбачувані порушення Хартії в Європейський комітет із соціальних прав.

Зусилля Ради Європи із забезпечення дотримання прав людини останніми роками дедалі більш спрямовані на запобігання фізичному насильству.

Європейська конвенція із попередження тортур, нелюдяного або такого, що принижує гідність, звернення або покарання, прийнята 1987 року, спрямована на практичну реалізацію заборони діянь, перелічених у статті Європейської конвенції з прав людини.

Створений контрольний механізм, заснований на системі відвідин, здійснюваних Комітетом незалежних експертів у різних сферах – Європейським комітетом з попередження тортур і нелюдяного або такого, що загрожує гідності, звернення або покарання (далі – КПП). Комітет відвідує місця, де перебувають особи, позбавлені свободи за рішенням державної влади: в'язниці, колонії для неповнолітніх, поліцейські ділянки, військові казарми, психіатричні лікарні і т. д.

Мета таких відвідин – оцінити, в яких умовах проживають ув'язнені, і, якщо це необхідно, запропонувати поліпшення цих умов.

Делегації КПП можуть на свій розсуд безперешкодно відвідувати будь-яке місце позбавлення волі. Вони можуть наодинці розмовляти з ув'язненими і вільно вступати в контакт із будь-якою особою, здатною надати необхідну інформацію.

Рамкова конвенція про захист національних меншин, що набула чинності 1998 року, – перший договір, спрямований на захист прав осіб, що входять до національних меншин. І, на жаль, актуальність цього документа зростає щодня. Після повалення комуністичних режимів на європейському континенті знову розпочали виникати вогнища міжетнічної напруженості, часто супроводжувані застосуванням сили, що деколи переростають в озброєні конфлікти, як, наприклад, у колишній Югославії.

Рамкова конвенція формулює правові стандарти у вигляді програмних принципів норм. Держави мають певну свободу дій, що дозволяє їм адаптувати своє національне законодавство відповідно до особливостей становища національних меншин, які проживають на їх території.

Унаслідок непереборних правових і політичних перешкод у такій важливій сфері Рамкова конвенція не дає визначення Концепції національної меншини, але пропонує критерії: вона розповсюджується тільки на ті меншини, які можна визначити за релігією, мовою, традиціями і культурною спадщиною.

У Рамковій конвенції йдеться про чесність і рівність перед законом. Договірні сторони також беруть на себе зобов'язання вживати, за необхідності, позитивних заходів. У зв'язку з цим можуть визнаватися додаткові права, що уточнюють принцип реальної і дієвої рівності між національною меншиною і більшістю.

Маючи метою збереження соціальної єдності, Рамкова конвенція накладає певні зобов'язання і на національні меншини, наприклад, зобов'язання, яке забороняє відділення від держави без її згоди. Державі також дозволяється вживати заходів на користь загальної інтеграційної політики.

Деякі принципи Рамкової конвенції про захист прав національних меншин: заборона дискримінації, сприяння дієвій рівності між національними меншинами і більшістю населення, створення сприятливих умов для збереження і розвитку культури, релігії, мови і традицій національних меншин, свобода зборів, об'єднань, слова, думки, совісті і віросповідання, доступ до засобів масової інформації, право приймати і транслювати радіо- і телепрограми, вільний доступ до освіти, прикордонні контакти і співпраця, участь в економічному, культурному і соціальному житті.

Розглянемо також діяльність Ради Європи, яка не заснована на конвенціях. Два взаємодоповнювальні принципи діяльності Ради Європи – недискримінація і рівність.

Дискримінаційна практика зумовлює клімат нетерпимості, що створює небезпечні передумови нерівності та сприяє зростанню насильства.

Стратегія Ради Європи боротьби з расизмом і нетерпимістю містить три аспекти:

1. Залучення уваги до цієї проблеми і відповідне інформування широкої громадськості. Європейська молодіжна кампанія проти расизму, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимості 1995 року закликала молодь і молодіжні асоціації пропагувати ідеї терпимості під гаслом: «Усі різні, всі рівні».
2. Зміцнення міжурядової співпраці, зокрема в сфері засобів масової інформації, викладання «історії без ненависті» щодо мігрантів.
3. Зміцнення правових і політичних гарантій через діяльність Європейської комісії боротьби з расизмом і нетерпимістю (далі – ЄКРІ).

ЄКРІ організована 1994 року. Її члени призначаються національними урядами. Діяльність ЄКРІ спрямована на зміцнення правових і політичних гарантій проти всіх форм расизму і нетерпимості. Одним із завдань ЄКРІ є оцінка ефективності наявних національних

і міжнародних норм, розробка пропозицій з їх поліпшення (зокрема, йдеться про ухвалення проекту протоколу до Європейської конвенції з прав людини, спрямованої на заборону дискримінації загалом) і сприяння в боротьбі з расизмом і нетерпимістю на місцевому, національному і європейському рівнях.

ЄКРІ констатує, що частина проблем виникає не стільки в результаті відсутності правових норм, скільки унаслідок їх недбалого застосування.

1999 року ЄКРІ була запропонована програма діяльності, що складається з трьох частин:

1. Індивідуальний підхід до кожної країни: глибокий аналіз ситуації в кожній країні-члені з метою розробки специфічних і конкретних заходів, а також контроль над їх реалізацією.

2. Робота над загальними питаннями: збір і розповсюдження прикладів «корисної практики» за вирішення специфічних проблем відповідно до рекомендацій ЄКРІ, ухвалення загальнополітичних рекомендацій.

3. Зв'язок із громадськістю: вжиття в країнах-членах заходів із залучення суспільної уваги і розповсюдження відповідної інформації, співпраця з національними і місцевими неурядовими організаціями, антирасистська пропаганда і підготовка відповідного навчального матеріалу.

Дії Ради Європи і підтримка рівності чоловіків і жінок – складова її діяльності з поширення всеосяжної демократії, заснованої на верховенстві права і пошані прав людини.

Керівний комітет із рівності чоловіків і жінок (далі – ККРЧЖ) несе головну відповідальність за розробку і реалізацію політики Ради Європи в цьому напрямі. Він готує конференції міністрів, проводить семінари і публікує дослідження з проблем рівності. ККРЧЖ шукає способи вирішення наявних проблем і привертає увагу до можливих нових перешкод на шляху досягнення повної ефективної рівності.

Разом із діями на підтримку рівноправної участі чоловіків і жінок на всіх рівнях життя суспільства ККРЧЖ працює, зокрема, задля досягнення таких цілей, як захист жінок і дівчат від насильства, боротьба проти сексуальної експлуатації, включення питання про рівноправ'я у всі політичні програми, позитивні заходи на користь рівноправ'я.

У роботі із засобами масової інформації Рада Європи ототожнює такі поняття, як «ЗМІ» і «демократія». Зусилля Керівного комітету зі ЗМІ (далі – ККЗМІ) спрямовані на розвиток свободи, незалежності

і плюралізму в засобах масової інформації – гаранта нормального функціонування демократичного суспільства.

Прийнята 1982 року Декларація про свободу слова та інформації [5] містить низку основоположних принципів, яких держави-учасниці Ради Європи погоджуються дотримуватися, відповідно до статті 10 Європейській конвенції з прав людини, що проголошує свободу слова і висловлювання думок, передбачає свободу доступу і розповсюдження інформації і ідей.

Тісно пов'язане зі свободою слова і висловлювання думок право на особисте життя, гарантоване статтею 8 Конвенції, захищає людину від усіх видів втручання в особисте життя, зокрема з боку ЗМІ.

Національне законодавство повинно забезпечувати збалансоване здійснення цих двох основоположних прав, що мають однакове важливе значення.

З набуттям чинності 1993 року Європейська конвенція про трансграничне телебачення створила правові норми, що забезпечують вільний прийом і трансляцію телепрограм через національні межі. Одночасно Конвенція встановила чимало загальних принципів, які стосуються змісту телепрограм, так званого права на відповідь, реклами і спонсорства.

Створення системи ЗМІ, що відповідає всім вимогам демократичного суспільства, особливо в нових державах-членах Ради Європи і кандидатах у члени, є пріоритетним напрямом діяльності Ради Європи задля демократичної безпеки.

Програми співпраці дозволяють Організації надавати підтримку її державам-членам у здійсненні ними демократичних реформ у сфері ЗМІ.

Одночасно проводяться інформаційні кампанії на залучення суспільної уваги до таких питань, як свобода журналістики, ЗМІ і расизм, висвітлення виборчих кампаній, відносини між ЗМІ і правовими структурами національних меншин.

Правові норми, інструменти і механізми, що роками створювалися задля захисту прав людини, мали б невеликий ефект, якби громадяни Європи не були проінформовані про їх існування і значущість.

Розуміючи це, Рада Європи надасть особливе значення ознайомленню з правами людини, навчанню ним і відповідній професійній підготовці.

У Європі тривають численні акції із розповсюдження знань про права людини. Вони спрямовані не тільки на ознайомлення широкої громадськості, але і фахівців, наприклад, юристів і поліцію,

а також особливо уразливих груп населення, приміром, біженців або ромів/циган.

Рада Європи завжди приділяла особливу увагу роботі з особами, що відповідають за дотримання закону і підтримку правопорядку. Була прийнята всеосяжна програма «Поліція і права людини: 1997–2000 рр.», щоб поліція могла повною мірою виконати покладену на неї роль із захисту прав людини в демократичному суспільстві.

Ця програма виступала як каталізатор, ще пропонує чіткий, скоординований план із пропаганди прав людини в поліцейських службах. Вона сприяла послідовній та упорядкованій реалізації національних, двосторонніх і багатобічних проєктів.

Заходи щодо розповсюдження знань у сфері прав людини охоплюють підготовку документації і інформації, зокрема відео- і навчальну документацію і організацію консультацій, семінарів, сесій і обмінів думками, а також проведення кампаній з детального висвітлення окремих аспектів прав людини.

Різні програми реалізуються в співпраці з неурядовими організаціями і провідними групами фахівців, здатними знайти найбільш ефективну відповідь на конкретні питання. Центри інформації і документації або Інформаційні бюро Ради Європи, відкриті в різних країнах Центральної і Східної Європи, виконують у цій справі першочергову роль.

Висновки. Необхідність сприяння новим демократіям Центральної і Східної Європи призвела до створення Програм розвитку і зміцнення демократичної стабільності (АДАКС). Ці програми є загальноєвропейськими і спрямовані на ознайомлення ключових груп офіційних осіб і фахівців із основними правозахисними інструментами Ради Європи в сфері прав людини і на підтримку зусиль держав із виконання зобов'язань, узятих на себе під час вступу до організації. Також розвивається співпраця з державами-кандидатами у Раду Європи. Одним із найбільш важливих напрямів програм АДАКС для держав, які планують або недавно ратифікували Європейську конвенцію з прав людини, є аналіз відповідності національного законодавства вимогам Європейської конвенції з прав людини, протоколів до неї і судової практики.

Мета подібного аналізу – запобігання виникненню великої кількості потенційно обґрунтованих скарг у Європейський суд з прав людини унаслідок значних розбіжностей між внутрішнім законодавством і Європейською конвенцією з прав людини.

Раді Європи в майбутньому доведеться вирішити чимало проблем у сфері прав людини.

Маючи безпрецедентний шістдесятирічний досвід роботи із захисту демократичних принципів і верховенства права, Рада Європи володіє справді «унікальною компетенцією».

Проведена 1997 року в Страсбурзі зустріч глав держав і урядів країн-членів Ради Європи визначила пріоритетні напрями для Європи XXI століття, доручивши Раді Європи завдання: «Будівництво більш вільного, більш терпимого і більш справедливого європейського суспільства на основі таких загальнолюдських цінностей, як свобода слова і вільний доступ до інформації, культурне розмаїття та рівне право на повагу до гідності» [6].

1. Статут Ради Європи. Лондон, 5 травня 1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_001

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рим, 04.XI.1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html

3. Європейська соціальна хартія. Турін, 18 жовтня 1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html

5. Про свободу вираження поглядів та інформації: Декларація Комітету міністрів Ради Європи. 29 квітня 1982 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_885

6. Підсумкова декларація, прийнята в рамках 2-го Саміту Ради Європи. Страсбург, 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec\(2002\)5_Ukrainian](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec(2002)5_Ukrainian)

Рожко В. В. Совет Европы и защита прав человека

Изучено основные направления деятельности и стратегии Совета Европы. Раскрыто определенные исторические этапы развития Совета Европы. Освещено ее основные права, гарантии, механизмы защиты, контроля за соблюдением обязательств.

Проведено краткий обзор таких правовых инструментов, как Конвенция, Европейская социальная хартия и Рамочная Конвенция.

Очерчено перечень прав, гарантируемых Конвенцией. Указано на основные действия Совета Европы, которые основаны на конвенциях и которые не основаны на них.

Перечислено права, гарантируемые Конвенцией, а также действия, которые запрещены Конвенцией. Также рассмотрено некоторые принципы

Рамочной Конвенции. Перечислено основные права, которые гарантируются Хартией, как определенный минимум которых должен обеспечиваться государствами.

Ключевые слова: *Совет Европы, Европейский Союз, равенство, справедливость, государство, демократия, стабильность, образование, культура, работа, экономика, обязательства, свобода, право, защита, человек, Европейская социальная хартия, Рамочная Конвенция.*

Rozhko V. V. Council of Europe and protection of human rights

Council of Europe – the old European political organization which was established in terms of the devastation that reigned the continent after the Second World War.

The Council of Europe was founded in May 1949 in London. The Council of Europe in cooperation with the European Union and the OSCE aimed at provision across Europe of democratic and economic stability – the basis of the effective protection of human rights, to guide the new states on democratic development and monitor the implementation of commitments undertaken by the countries – members upon joining the Organization.

The Statute of the Council of Europe uphold the principle of respect for human rights and the rule of law. This means protection and the principle of respect for human dignity and freedom of the individual within the growing steadily rule of law. Since the establishment of the Council of Europe, its activity hasn't lost its relevance. It has become even more important due to the radical changes and developments in Europe.

This paper describes the main activities and strategy of the Council of Europe. The disclosed certain historical stages of the Council of Europe. Highlights the fundamental rights guarantees protection mechanisms for monitoring compliance obligations.

Conducted a brief review of legal instruments such as the Convention European Social Charter and the Framework Convention.

The list of rights guaranteed by the Convention. These basic steps the Council of Europe, based on conventions and are not based on conventions. The above rights guaranteed by the Convention, as well as actions that are prohibited by the Convention. Also considered some of the principles of the Framework Convention. These are some examples of actions undertaken by States to implement decisions of the European Court of Human Rights. Fees fundamental rights guaranteed by the Charter as a minimum which should be ensured States. The basic directions of the program of the European Commission against Racism and Intolerance.

Key words: *The Council of Europe, the European Union, equality, justice, state, democracy, stability, education, culture, work, economics, commitment, freedom, law, security, people, the European Social Charter, the Framework Convention.*

Стаття надійшла 11 вересня 2015 р.